

Kjære Kramer!

U. B. BERGEN
Ms. 1808 F2

Tusend tak for dit salg og dine toende penge-
brev, - jeg var særdeles vel fornøjet med dit salg,
- bare tok du kanskje vel meget af Hr. Wiese, - som
hvis han er min gamle kjending burde have det billigere,
- ja det kan kanske ordnes med et mindre træ-
smit en anden gang, - jeg har jo solgt det samme
for 200 kr. nu i senere tid. Hr. Malvorsen burde og
have det for mindre pris, da han er en gammel kjen-
ding fra Berlin. (han var vistnok med i den "bakkedal"
hvori fæstet giver mig en saadan foruudelig og enslig
rolle).

Ja saa maa jeg og mine børn - mit ganske lille
brige dig og din Agot tusend tak for de deilige
æblerne - det var det bedste, som vi kunde faa, -
og det gik nok saa heldigt, trods den frygtelige kulde,
som de blev kjört op i, - der var bare froset endel
langt kassens sider. (Lidt raadne æbler var der i
midten, men de maa have faaet det forud). Jeg fik
regning fra Leon Jensen paa en kasse æbler og spek-
lerede paa, om jeg havde bedt tante Hanna skaffe os
noget til jul, - men som udvrt i forrige brev kan
jeg være daarlig, og kunde ikke liske det, - men

2
saa kom dit brev; - der gik imidlertid nogle dage,
forinden her reiste nogen nedover til Førde, og imellem-
tiden kom denne frygtelige kulde, - jeg sendte straks bud
til ekspeditøren paa Steen og bad ham sætte kassen ind,
og det maa han sikkert have gjort; thi ellers havde
nok hvert eneste ægk været frosset. Her har nemlig
været en slyg kulde, at vi ikke mindes en slyg kulde i
julen i min levetid, - kullen pleier først at komme her
for alvor i slutten af januar; - saaledes vanded er aabent
her, og det har det altid været til over jul, - saa har vi det
varmere end i Førde, - i løst ^(i november) var her saaledes en dag bare
7 kuldegrader, - medens man i Førde havde 15 kuldegrader.
Det er ubegribeligt, hvad der kan være aarsak i denne uven-
tede kulde nu, - vi fryer, hvad vi kan, i ovnen, - men allige-
vel er næsten alle vore pottplanter frosne, - hos Foud
har det gaaet ligedan (for første gang). Her har ogsaa lagt
sig lidt is paa vandet hist og her, men saa har der kommet
vind og tager den den. - I kjælderne fryer ogsaa paterke
for folk, - det maa være den kalde sommer, som gjør,
at vandets temperatur var saa lav paa forhånd, at der
ikke skulde saa meget til at afkjøle det tidligere end
ellers; - flere aars daarlige somre gjør vel sit ogsaa. -
Jeg har været frygtelig forkjølet og er det endnu, og lille Per
er alvorlig syg - stærk feber, - saa jeg har studeret paa, om vi
skulde hente doktoren. De andre børn er friske - Kari var i
danselikk i nat, trods kulden. - Ja saa var det læst:
jeg skal tegne op noget rabel her for at vise min mening.

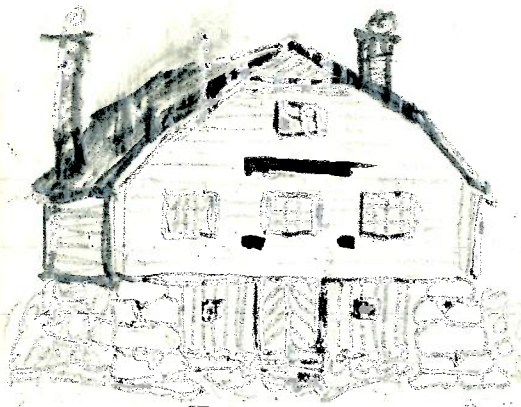

Fig. 1.

Til Fig. 1 er ikke stort at bemærke - "de aabne rum efter voraanden" er bare en fæl på ca. $1\frac{1}{2}$ m. længde (antydtes ved blok paa blyanttegningen) samt to maa lætler i bordklædningen paa ca. 15 cm. (ligledes antydet med blok). ~~Forandrings~~ ~~Forvands~~ ~~stelsen~~ af døren til et lidet vindu er jo ogsaa en bagatel et par meter bord vil klare det - (døren kan afskjæres lidt nedover midten og bliver da et vindu; - over halvdel er nemlig vindu paa forhæud; men du vil kanske have et bredere vindu.) Som du ser har jeg forandret lidt under huset, idet jeg foreslaar: ingen tværmur paa nederste (og dyreste) mur, - der blir det billigst at sætte op en stæneværdi væg af "vægborde" paa begge sider af døren, (da du vil have "dobbeldør" kan jo begge kjelderdøre sættes sammen; - da de er meget solid arbeidet med durable laas - type smek' o.s.v.; - vil du ikke bruge dem skal jeg kjøbe dem igjen for 30-40 kr.).

U. B. BERGEN
No. 7808F2

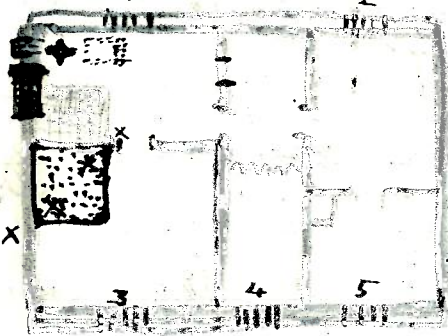

Fig. 2

Til Fig. 2 er at bemærke: Da du vil have peisen flyttet fra kjøkkenet til stuen, maa du være forberedt paa, at det vil fordyre historien lidt da skorstenen ogsaa iboafald maa flyttes, og da du samtidig faar fundamentet længere ned i bakken paa denne maade, (det med blok prik-kede felt) x, saa maa dette fundament være høiere, end om det stod i kjøkkenet, - et fundament maa du iallfald have, om du vil have peis i dit hulletag, - det billigste vilde jo være at flytte skorstenen op i øveste hjørne af kjøkkenet (antydtes ved et blok-kors); da skulde der næsten intet fundament til, men saa blir der ingen peis, kun en konfur... som maa sættes anbringes næsten under kjøkkenvinduet af væggen til den indre dør (markert ■). Men jeg gaar ud fra, at du

vi have peisen, - da kan du kanske klare dig med lidt mindre fundamentering, end jeg har ^{nu} (markeret med blyant), endskjønt det jo er godt at have stor fundamentering om en peis, - sly at en del af gulvet blir mursten - af hensyn til ildsfarligheden ved en peis.

Saa nævner du noget om gangen - gulv over trappopgang, (som altsaa sløifes), og saa spørger du, om der ikke kan "sattes væg med dør" - i gangen langs den bølgede linje, - "saa du blir et rum eller værelse", - du nævner da intet om, hvorvidt du mener ovenfor eller nedenfor denne bølgede linje, - begge dele gaar jo an, men ovenfor blev det da at kasse spiskammeret og at indsætte vindue, - nedenfor derimod var det jo kun ca. 1/2 kvadratueter gulv, som skulde til (over selve trappopgangen). Du kunde jo indrette spiskammer ovenfor (over trappopgangen) og tage "entree" og indgangsdør, hvor spiskammeret nu er, - saa slip man at gaa gjennem kjøkkenet til de to ytre værelser (det, at gaa gjennem kjøkkenet er jo ofte husmødrens skrak). Du kunde jo ogsaa i kjøkkenet have spis nedgang til kjelderens og have spiskammer der, saa fik du indgang i det nævrende spiskammer og et værelse ovenfor trappopgangen - det vilde jo være mest praktisk i sommervarmen. - Kjøkkendøren ind (paa "indre" side) kunde du jo beholde alligevel, om du fandt for godt eller tage den til indgangsdør i det nævrende spiskammer ("entree"). - Jeg har ikke talt med Aasen siden han kom hjem fra Bergen og ved saaledes ikke, om han er villig til at gaa med paa dit bud, - jeg vil heller ikke opsøke ham, forud han kommer selv og er villig til at antage dit bud - han maa ikke føle sig for meget "krydset" eller eftertræstet.

5
 Hvis du ønsker det skal jeg ⁵ taler med ham, men antagelig
 står han fast paa sit forlangende. ^{Foreløbig bør du ikke lægge paa.} Men saa var det
 hovedsagen, som jeg forstaaer du er imod; - men jeg kan
 forstaae dig om, at du angret paa det, om du ikke følger
 mit raad, - jeg sa det til dig, da du var her, og jeg har
 talt med Aasen om det, og han er enig med mig.
 Du maa have 3 større og 3 mindre bjælker til "ramme"
 under huset. Alle her som i senere tid har bygget uden
 ramme har angret paa det, selv om de har haft ~~gode~~
 grundmure saa fuldstændig som muligt med baade tvær-
 murer og støtter, - jeg angret paa det med huset der inde,
 thi havde jeg haft det, skulde det længst været paa
 Sandalstrand, - jeg havde da muret grundmure med
 ved vandet og taget hele huset paa isen tid, slik
 som det staa. Men hovedsagen for dig er, at huset,
 ifald du engang vilde sælge igen, har næsten en halv-
 gang til saa stor værdi med ramme som uden, - og
 du maa alligevel koste saa meget paa arbeidet
 med steinfundamentering og støtter, at det blir like dyrt
 ja kanske dydere end rammer, og naar du bræker rammer,
 behøver du ikke den nedre mur paa begge sider af døren
 i kjælderen, og den blir jo den løieste og dyreste. -
 Og selv om du bræker steinfundament og støtter (ialtselsk 6)

6
 saa man da alligevel have en hel del, bindninger mellem disse støtter, (som ellers kan blive skæve, saa alt i huset "siger" eller gaar i vølgegang) — Paa fig. 3 vil du se, hvortledes rammerne maa være. De, som er gjort tykke og skrævede (med blok) maa være de bærende kræfter i huset, og maa være solide, — de vil du kunne faa her i begynde paa Østestad, Fänge eller Grimstø, — at faa dem udenfra vilde blive for dyrt i praet.

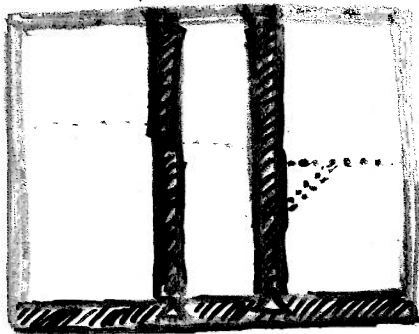

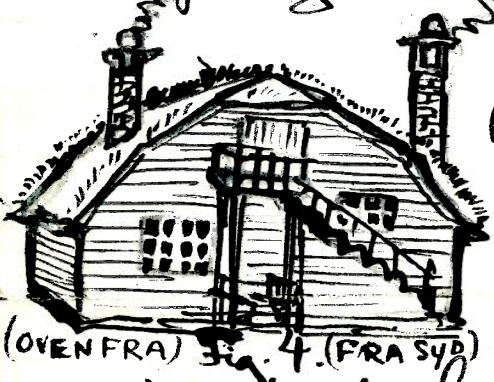
Fig. 3.

De tre andre rammer (som er tegnet med blyant) kan være af vagere materialer. Saa er du fri all fundamentering af stolper eller støtter og den nedre mure (som du iallfald dog maatte have saa lange som til Kjælderdøren eller forbi begge de to nederste værelser, — fra kjøkkene mod midten altaa). —

Paa det af dig valgte ^{tomt}sted, vilde denne nedre mur blive mest livi. — Ijsaa, at du med rammer var fri all fundamentering, — men du maa nok have fundamentering under peisen og skorstenen i den indre stue (eller eventuelt i Kjøkkent); den andre skorsten, som nu hviler paa opgangs trappen, kan godt hvile paa en jernstang laag skraas over en af gulobjækkene og en af de tykke midtrammer saaledes som antyd ved den dobbeltfirkede skraaling, — at laag peis og skorsten paa lig- maade tror is ikke blev tilraadelig paa grund af tyngden, og fordi peisen traenger større plads, — men dette kunde is jo tal med læsen om. At et hus paa ramme har mange fordele er indlysende — først binde det huset sammen, saa det taaler den største vind, — saa letter det indredning af værelserne, som kan lægges

hvor man lyster senere - ved at stive af eller gjenneuskjære
 vægge for tilbygning o.s.v., og vil du heise op luset, kan du
 bygge en hel etage under, eller om der ~~ingangs~~ skulde
 blive tale om at lægge kjelder under eller ~~høje~~ grund-
 muren til kjelderhøide, om ~~udgravning~~ viste sig vanskelig.
 Slikt vil en eventuel kjøber senere se meget paa. —

Opgang til loftet ser jeg du vil have inde i luset, - den
 vil jo tage bort ~~en~~ megen plads baade inde i luset og paa
 loftet. — jeg havde oprindelig tænkt at have
 trap op langs ^{paa} væggen ^{med gavle} overfor som paa fig. 4 -

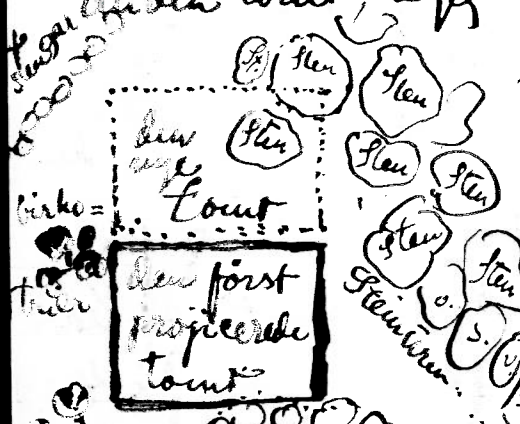

Det syntes jeg dengang var saa malerisk,
 jeg vilde ogsaa lidt omgøddere derinde,

om jeg havde faaet det slik, men grundieren gjorde vanske-
 ligheds efterpaa og tillod ikke at grave nok ind i
 bakken overfor (enda jeg var lovet 3 maal til salgs overfor). —

Det var af hensyn til drume trap, at jeg satte kjøkkenvinduet
 saa høit, at trappen ikke skulde gaa skraas over vinduet,
 men lig under nedre bjørnet. Om du betoldt en liggende
 plan, kunde ^{du} dog samtidig godt have indgangshjør under trappe-
 overandaen. Men, naar du vil have ~~opgang~~ fra gangen, maa
 du enten sløife spiskammeret (og der blir trappen bratt og knap),
 eller ogsaa maa du sløife det omtalte nye værelse nedover din
 "bølgelinge" og bruge det rummet til trap (og kanske en maal
 entre at have lidt ^{ved siden af trappen} tor i ~~men~~ baade loft og gang ^{rummet} ser saa lidt,
 at en trap iverdis vil tage bort mere, end du tror). —

Jeg tror du skulde betænke dig paa at tage opgang til loftet
indenfra, - bring da heller midlertidig en stige ovenfor huset
til opgang, - den store loftdør kan du jo sætte et lidet vindu
i, om du vil have mere lys deroppe.

Angående grundmuren, skrev jeg sidst om mulighed for en
anden torn - jeg skal tegne det op her. Paa denne nye torn,
som er prikket, vil du kanske klare dig uden
rammer ogsaa, men der blir til gengæld
lidet rum under huset, - men er det væsentlig
for vedens skyld, at du vil have rum under
huset, saa tror jeg, du da lettest kunde
skjide lidt paa sperrerne i huset
og paa to "skot" paa begge sider
af huset, - (som da vil de blive endnu
mærkeligere efter jølstringernes smag).

Det vil da da næsten blive seende sig ud som denne tegning.
Ikke stygt

mod vest kunde da benyttes paa denne
"aller-nederste" væg, og vilde endog blive lidt
bordklædning tilovers, - som kom vel med til
den østre væg, - jeg havde selv tænkt at
gjøre ditte (med de to skot), om jeg havde
flyttet huset ud lidt, - men disse skot

var da ikke beregnet at gjøre tjeneste som vedhusrum, men for at
faa en gang rundt huset, - (jog vilde da nemlig ogsaa bygget med
atiliens ogsaa med ved væggen). Stige skot vil jo blive billige. -
Her kan ikke været bar mark mere end to dage. Bilerne sluttet at gaa, straks efter
at du hadde været her. Ja saa maa du lindre alle dine og dig selv med et
öndsk fra os alle om et "godt Nytaar!" Vil du ved leilighed sende mig et lille-
ment til telefonparatet - Har endnu ikke givet nogen "tilbudsmæsse". Ja her da vel ag godt aar!
Dine Astrup

P. P.

Kjære ven!

U. B. BERGEN
Ms. 1808F2

Nei min sønn jeg ser at fæa brevet afsted idag det
har ligget her snart 8 dage fører jeg har faaet det
det i posten - og min fik jeg inidderdie idag dit brev -
tusend tak for al din venlighed - Jeg er en daarlig ven. -
Nu ja her har jeg været mere end almindelig sygdom i huset
- endog den sterke Olavus har haft denne "influenza"
(som man vel kalder den som alle andre forkjølelses-
sygdomme som man ikke forstår sig paa). Han har været
meget sterkt angrebet, men har holdt sig oppe. Denne
sygdom ytrer sig ved sterke smerter inde i hodet bag
öinene - jeg har bygget paa denne sygdom i snart en maaned
og har hele tiden haft en "slange" svævende i luften
den følger öinene hvor jeg vender dem, særlig naar jeg
skal se paa noget hvidt - jeg har tænkt paa at jeg
kanske burde til Bergen og konsulere en öienlæge.
Engel har været daarlig baade af denne sygdom og gifte-
beren som af og til tar sig af isjen - og saa er min saa
idvaaket - da lille Per har været meget daarlig - jeg har ogsaa
maattet vaake lidt med ham - han er daarlig endnu - men
jeg tror lidt bedre, - besta maaske vaake mest med ham og
han er daarlig min sønn. Nu har vi da endelig faaet melk - det
har været rent umuligt at lade kjøbe - jeg er kommen paa bant
med postambureauets familie og de næstede os melk - men

har altså køen "baaret" ² efter at vi paa grund af et uheld
med den anden kø blev melkeløse i ½ aar - nu slipper
vi da at "løfte kua".

Ja tanten ja - her er nok for megen sne og tælle tie
at gøre noget for "øjeblikket" - ~~Vi~~ ^{Jeg} har talt med et
par andre byggningsmænd siden om det tekniske spørgs-
maal om "rammer" og de siger alle det samme - selv
om du vælger den "nye tomt" saa maa der rammer til, ~~siger~~
de - kortis da der om vinteren ofte blæser en kuu orkan
der inde paa Neset - det er i saa maade det mest udsatte
sted i Saudal - da vindene mødes fra flere kanter ofte saa
det blæser rundt i ring eller iallefall i "kæver". - Nei
is har vi desværre ikke den kaa næsten over hele vandet for
3 dage siden - saa kom der sne paa den og saa vind og nu
er det "svartestilt" og ingen is. Olav - og Engels broder ^{golaan}
som bor hos os (arbejdsløs) har været inde og sat "stegler"
og faaet lidt fisk og jeg har strevet som en tygk med
at lade efter mark tie ager - først sneen væk, saa ½ alen
tælle ^{og ved det} og saa kanske ingen mark - jeg har gravet mig ned saa
jeg har stået under armenne forud jeg endelig har fundet lidt,
Engel var saa ivrig at grave sammen med Lakeris i et andet
jordhul saa at him har forkjølet sig ilend - et andet aar skal
jeg sørge for at sauke mark om sommeren og lagre den i kjøl-
døren tie vinterbræk. Disse vi arbejderne har forresten odelagt
minne fiskegrunde, disse "reerne" (gydepladse) som kaa nedepor
nostene var saa gode at folk kom hver jøl og bad mig om

at få fiske der og nu er de opfyldt af træer og rødder som de fædres veiarbejderne har kastet ud på vandet. Vi har nu fisket lidt udenfor din grund ogsaa men der ligger dette helvedes Gja-pakket og fisker - du turde haft den betingelse med at om han selv fisker ~~Winter~~ Wintertiden saa skulde han ikke tillade andre at fiske - men saa paastaar du at man har lov at fiske med "stegle" hvor man vil (baade vinter og sommer) - i sommer skulde vi fiske med "oter" der og hang stadig fast i disse steglegreien til Gja folket kan du ikke få undersøgt i loven om de virkelig har lov til dette (paa din grund) - "stegle" er jo laud eller bræfesterne fishedskaber (linei kaller man det vel i loven). —

Neimann ja - kan kræve mig haardeligen - og jeg sa at jeg havde paabegyndt ting - laante endog dit navn at du havde set paa flere ting med tanke paa ham o. s. v. - jeg tillod mig ogsaa at nævne at du kanske stod som garantist da du holdt paa at kjøbe et hus af mig og at du paa dette sikkert garanterede for de 400 Kr. - resten fik jeg skaffe selv ifald noget arbejde (maleri) ikke blev godtaget. Nei, "Rabarbar billedet" existerer ikke længer i sin oprindelige form - det blev overmalt efter at du hadde været her - det var mig ogsaa slet - saa slet at jeg aldrig har malt noget slettere, men du kjender årsaken til at det blev malt i en hast, det gik dog som saa ofte ved overmalinger - man finder paa en ny variation og det blev et næsten godt billede

og da doktor Bydal, som jeg skylder mange penge læde
 for hans besøk hos lille Kristian mange gange ifjor vinter
 - da han laa for døden - og for hans enderige flere besøk
 hos os i sommer under Engels sygdom - (han var her
 hver uke i næsten 4 måneder) - da altraa doktor Bydal
 fik se det. likte han det saa godt at han kjøpte det
 som afdrag paa gjelden; - om jeg skal have noget til gode
 hos ham eller han hos mig - det veed jeg ikke det er
 en maaned siden han fik det - men jeg har utet hørt fra
 ham - vi taxerde billedet til Kr. 500. Ja det er rigtig, vi
 var paa, bytur til Bydal; - han maatte hentes op til "Besta"
 og laa os da komme ned - han vilde hente os med bil
 og ulvskindsjelder - og han kom ogsaa i tior sne - kjørte
 ned for veien saa bilen hang paa halv tolv saa at hvis
 han ikke havde kløvet ned af bilen paa den øvre side var
 den rullet rundt med ham - han maatte paa best til at
 trække den op paa veien igjen - det var heldigvis paa "opturen"
 paa nedturen havde vi det storartet - han kom paa en merke-
 lig tid tid for at hente os - kl. 10 om kvelden - men det
 var som sagt storartet nedover i maanestun med rimfrost over
 skogen - indpakke i ulvskind nød vi reisen gjennom
 sølvskogen i 15 gr. kulde (bare 7 gr. i Jølster-ovnefor Vaseuden)
 Truen ventet os med alle slags "kostelige spisser" og ribelig
 brændevin - og likører. Vi var der paa 3de døgnet - saa kjørte Bydal
 os op igjen.

Men tilbake til Neumann - Babarabilledet var meget for
 stort - han fandt jo endog det lille "stærkjølet" for stort.

Næmmann - vil ikke have noget større end ca. 60 x 70 cm.
 og Raktbrillelignende var 70 x 100 cm. Jys har tænkt at
 male ham noget nyt - men du maa ikke sige det til
 ham - han maa tro at det er noget jys har arbejdet
 paa (kanskje med ham i tanker) i længere tid. -
 St. Hans vaald (skissen) finder jys ikke at være noget til
 Kr. berg - iallfald maatte der mere arbejde til - og
 helst et nyt lærred - da kompositionen ikke er god.

Nu er det altsaa "Priselden" som skal trykkes i to udgaver
 en til dig og en til salg og ligeledes 2 af Kornstær i
 maueskin. Bare her havde været lidt mere lys, - idag
 har skodden hævet over fjeldene som en tung graa
 "lem" - ja i 3 dage nu har det været rent mørkt inde i
 luften. Saa er det et træsnit du kalder "professoren"
 det har nok haft flere "tiller" men ikke denne - jys er saa
 heldig at andre sætter tiller paa mine ting saa jys slipper
 fra Høst kaldte det "Urmakeren" - Grieg kaldte det
 "portret af Jüst Bing" - da hans tryk tilfældigvis
 ligner ^{Karikatur} Jüst Bing - (portret i træsnit er forresten næsten umulig-
 ligt at lave da det bli en ny mand for hvert tryk). Selv
 har jys paa flere udstillinger brugt forskjellige titler: "Den gje-
 delige skomaker" - "En af de allerkjelligste", "Bønmænd" osv.
 Ja jys antar det er dette træsnit du mener.

P. P. G.

Jeg er selvfølgelig meget taknemlig for batten i tøj og
trøst med Uroak (var det ikke med ham der mente?) -
Jeg skulde gjerne have en dress af "engelsk skind" eller
andet arbejdsstof men det faar være til jeg faar lavet
andre trøst. - I dag har vi haft kalveslagning -
da Engel vie ha gæstebud - him har haant sig
et anker øl.

Ja nu gaar posten. Bedste hilsen da

Din Arthrop